

Romantikken – oversigtsark (gemmes til eksamen)

Se uddrag fra Litteraturens veje, s. 137-146

Oplysningstiden (1700-tallet)

Her efter *Romantikken* (reaktion på Oplysningstiden):

1800 – 1824: Højromantikken (universalromantikken).

Oplysningstiden havde fokus på realisme, romantikken har fokus på *idealisme*.

Organismetanken (=Gud er i alt, helhedstanken)

Baseret på naturfilosofien, som bakkes op af Ørsted, der påviser elektromagnetismen

Aanden i naturen

Guldaldermyten

Oehlschlägers (1770 – 1850) “Guldhornene”

Monisme – Oehlschläger er repræsentant for denne retning

Dualisme (=Nyplatonisme, verden opfattes som delt i ideernes og fænomenernes verden. Ide baseret på Platon (427-338 f. Kr.)) Staffeldt er repræsentant for denne retning.

Ovenstående begreber uddybes på næste side.

Fra ca. 1814: Nationalromantik – en reaktion på bl.a. det, at Danmark mister Norge i 1814. Hvad udad tabes, skal indad vindes. Danmark fremstilles her i et forherligende, idylliserende lys.

Oehlschlägers “Der er et yndigt land”

H. C. Andersens “I Danmark er jeg født”

Til dels Grundtvigs “Langt højere Bjerger”

1824 – 1840: I 1824 udgives 4 værker, som markerer en ny bølge i romantikken, der kaldes **poetisk realisme** (værkerne var Poul Martin Møllers “En dansk students eventyr” og “Scener i Rosenborg slotshave” , Grundtvigs “Nytårs morgen” og Blichers “Brudstykker af en landsbydegns dagbog”).

Videreudvikling af højromantikken, hvor det romantiske sættes ind i en jordnær ramme. Det er **romantik i øjenhøjde**.

Parallelt med poetisk realisme opstår livsholdningen **Biedermeier**. Borgerlig idyl, sex er tabu. Konfliktskyhed.

Husk: Blicher er anti-biedermeier og anti-nationalromantik.

1830 – 1870: En ny bølge i romantikken opstår = **romantisme**. Centrale ord for romantismen er splittelse og en grad af fortvivlelse. Her krakelerer troen på den højromantiske idealisme.

Her kan man godt skrive om f.eks. seksualitet og menneskelige, psykologiske konflikter. På denne måde peger romantismen frem mod Det moderne gennembrud.

St. St. Blichers “Sildig opvågning”

1850 – 1870: Intet nyt, hvilket er medvirkende til, at Brandes til at reagerer i 1870.

1870: **Det moderne gennembrud** – reaktion på romantikken. Brandes holder sin berømte forelæsning på Københavns Universitet. I det moderne gennembrud er der igen fokus på det realistiske (i romantikkens start var der fokus på det idealistiske).

Romantikken – oversigtsark (gemmes til eksamen)

Panteisme/organismetanken

Det guddommelige findes i alt, men især i naturen. Naturen er én organisme, hvori alle celler hænger og hører sammen. Hver celle har sin plads og funktion i helheden. Naturen udtrykker en række trinvis manifestationer af den universelle ånd, der slumrer i stenen, drømmer i planten, vågner i dyret og bliver sig bevidst i mennesket. Denne romantiske grundidé kaldes organismetanken. Hele denne organisme er guddommelig, naturen er besjælet af Gud, eller naturen er slet og ret identisk med Gud. Dette synspunkt kaldes *panteisme*. På græsk betyder *pan* alt, *theos* Gud. Panteisme betyder derfor, at Gud er i alt.

Guldaldermyten

en betegnelse, der stammer fra den antikke græske forfatter Hesiods *Værker og dage* (ca. 700 f.Kr.). Guldalderen er navnet på en storslået fortid, hvor guderne var på jorden. Eftertiden er et fald, hvor guderne efterfølges af jævnere sølv- og bronzeslægter. Denne antikke myte spejler romantikerne sig i. Romantikken (som en periode) er i denne selvforståelse en sammentrækningsfase, der skal skabe grundlaget for en ny guldalder.

Universalromantik

(dominerer 1802 – 1807):

Romantisk litteratur baseret på tanken om, at *naturen er et levende, selvorganiserende hele - digteren længes efter at føle sig som en del af den helhed.*

Centralt for universalromantikken: **Guldaldermyten**

- Oehlenschläger er inspireret af Steffens i samlingen *Digte* 1803 (Oehlenschläger skriver også nationalromantisk).

Nyplatonisme

(starten af 1800tallet)

deler verden op i fænomenernes verden (den verden vi kender, her er kaos) og idéverdenen (bevidsthedens verden, her hersker orden og ro). Bygger på filosofen Platons (427-238 f. Kr.) idé om, at der findes to former for væren (**dualisme**).

Hulelignelsen

Monisme (i forlængelse af panteismen)

en opfattelse af at alt er ét – og alle fænomener blot er forskellige fremtrædelsesformer for samme helhed.

Dualisme

hævder, at sjæl og krop er to adskilte fænomener. Dualismen finder sit udtryk i nyplatonismen, der kommer til at præge visse dele af romantikken, i Danmark Schack Staffeldts poesi. Det "åndelige" og det "jordiske" er skarpt adskilt og kan ikke forenes.

For dualisten opleves tilværelsen altså som grundlæggende splittet – mennesket er f.eks. splittet mellem krop og ånd, himmel og jord, fornuft og følelse osv.

Den romantiske universaloplevelse + hvem kan opnå den

Geniet/eneren – den dygtige digter: Det menneske, der er i kontakt med tilværelsens dybe urkræfter, er enten den følsomme drømmer eller geniet, der rækker ud over sin tid – ikke i kraft af sin rationalitet, men i kraft af sin intuitive sensibilitet.

Også naturbarnet, det menneske, der ikke er blevet ødelagt af materialisme (natur frem for kultur), er mere i kontakt med det guddommelige.